

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ

ሓጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- ፍቅረ ዲን ሰይፈዲን - ጠበቃ ቴዎፍሎስ ክፍለ ወንጌል ቀረበ

ተጠሪዎች፡- 1- አበራ ለማ

2- ወ/ሮ ጋዲሴ ለማ ቀረበች

3- ወ/ሮ ጠጅቱ ለማ

4- ፍቃዱ ለማ

5- ወ/ሮ ገላዬ ለማ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሠጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል አፈጻጸምን መነሻ ያደረገ ክርክርን የሚመለከት ነው፡፡ ክርክሩ በጉቱ ጊዳ ወረዳ ፍ/ቤት ሲጀመር ከሣሽ የነበረው አመልካች ሲሆን ፣ ክስን የመሠረተው በ6-8-2001 ዓ.ም በተደረገው የሽያጭ ውል በብር 30,000 ቤት ሽጠውልኛል ባላቸው ገላዩ ለማ እና በቀሉ ለማ በተባሉት ሰዎች ላይ ነው፡፡ በወቅቱ ክሱ የቀረበለት ፍ/ቤትም ክርክሩን ከሰማ በኋላ በውሉ መሠረት ይፈጸም በማለት ውሳኔ ሰጥቶ እንደነበር እና በኋላ ደግሞ የአሁኖቹ ተጠሪዎች መቃወሚያ በማቅረባቸው መዝገቡ እንደገና ተንቀሳቀሶ ክርክር መስማቱን ከመዝገቡ ተመልክተናል፡፡ የአሁኖቹ ተጠሪዎች በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 358 የተመለከተውን ድንጋጌ መሠረት በማድረግ መቃወሚያ ያቀረቡት የሽያጭ ውል የተደረገበት ቤት የእኛም የውርስ ድርሻ ያለበት በመሆኑ ከእኛ ስምምነት ውጪ የተደረገው ውል ይፍረስልን በማለት ነው፡፡ ፍ/ቤቱም የሁለቱን ወገኖች ክርክር ከሰማ በኋላ ፣ የቀድሞውን ውሳኔውን አፅንቶአል፡፡ በዚህ ውሳኔ ላይ ይግባኝ የቀረበለት የምስራቅ ወለጋ ዞን ክፍተኛ ፍ/ቤትም በበኩሉ ክርክሩን የሰማ ሲሆን ፣ በመቀጠልም ይግባኝ የተባለበትን ውሳኔ አፅንቶአል፡፡ በመጨረሻም በወረዳው ፍ/ቤት ተቃዋሚ የነበሩት እነ አበራ ለማ ለኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት አቤቱታ በማቅረባቸው በዚህ ደረጃ ክርክሩ የተሰማ ሲሆን ፣ ችሎቱም የሽያጭ ውሉን በማፍረስ ግራ ቀኝ ወገኖች ውሉ ከመደረጉ በፊት ወደነበሩበት ይመለሱ በማለት ወስኖአል፡፡ የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ላይ ነው፡፡

በበኩላችንም አመልካች ታሕሣሥ 21 ቀን 2003 ዓ.ም በጻፈው ማመልከቻ ያቀረበውን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ተጠሪዎችን በማስቀረብ ክርክሩን ሰምተናል። አቤቱታው በሰበር ችሎቱ እንዲታይ የተደረገው የቤት ሽያጭ ውሉ እንዲፈርስ በሚል የተሰጠውን ውሣኔ አግባብነት ለመመርመር ነው። በመሆኑም በዚህ ረገድ ግራ ቀኝ ወገኖች ያሰሙትን ክርክር አቤቱታው ከቀረበበት ውሣኔ እና ከሕጉ ጋር አገናዝበን መርምረናል።

አመልካች ከአሱ ጋር የቤት ሽያጭ ውል አድርገዋል የሚላቸውን ሰዎች የከሰሰው በሚች ወንድማቸው /አውራሻቸው/ ስም የሚገኘውን ቤት ስመሃብት እንዲያዛውሩለት ፤ ቤቱንም እንዲያስረክቡት እንዲወሰንለት ስለመሆኑ ለዚህ ሰበር ችሎት ከአቀረበው የአቤቱታ ማመልከቻ ጭምር ለመገንዘብ ችለናል። በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ ሕግ ቁጥር 358 የተመለከተውን ድንጋጌ መሠረት በማድረግ መቃወሚያ ያቀረቡት ሰዎችም የሚች ወንድምና እህቶች እንደሆኑም አላከራከረም። ተቃዋሚዎቹ መቃወሚያ ያቀረቡት ውሉ የተደረገበትን ቤት ስመሃብት በአመልካች እንዲዛወር በማለት በተሰጠው ውሣኔ ላይ ቢሆንም፤ የጠየቁት ዳኝነት ግን ውሉ እንዲፈርስ ይወሰንልን የሚል ነው። መቃወሚያው የቀረበለት የወረዳው ፍ/ቤትም ውሉ ሊፈርስ ይገባል ወይስ አይፈርስም የሚለውን ጭብጥ በመያዝ እንዳከራከረ እና በመጨረሻም ውሉ አይፈርስም የሚል መደምደሚያ ላይ በመድረሱ የቀድሞውን ውሣኔ እንዳፀና ከሰጠው ውሣኔ ይዘት ተገንዝበናል። በዚህ ውሣኔ ላይ ለከፍተኛው ፍ/ቤት ይግባኝ ያሉት መቃወሚያ አቅራቢዎች ብቻ ናቸው። አመልካች የውሉ መፍረስ ወይም አለመፍረስን በሚመለከት ክርክር የሚደረግበት አግባብ ወይም ሥርዓት የለም በማለት የበኩሉን ይግባኝ አላቀረበም። የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት ውሉ ሊፈርስ ይገባል ወይስ አይፈርስም? የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ክርክሩን የሰማው በዚህ ምክንያት ነው። በመሆኑም በዚህ ረገድ የተፈጸመ የክርክር አመራር ስህተት የለም። ይህ የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎትም አቤቱታ የቀረበበትን ውሣኔ አግባብነት የሚመረምረው ከዚህ አንጻር እንጂ አመልካች መጀመሪያ አቅርቦት ከነበረው የውል ይፈጸምልኝ ወይም የስም ይዛወርልኝ ክስ አንጻር አይደለም።

አመልካች የሽያጭ ውል አድርገውታለሁ የሚለው ቤት ተመዝግቦ የሚገኘው በሻጮቹ ስም እንዳልሆነ ከላይ ተመልክተናል። አመልካቹ ውሉን አደረገሁ የሚለው ሻጮች ሆነው የቀረቡት ሰዎች የቤቱ ባለሃብት /ሚች/ ብቸኛ ወራሾች እኛ ነን ብለውኛል። የወራሽነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀትም አሳይተውኛል በማለት ስለመሆኑ ከሰበር አቤቱታ ማመልከቻው ለመገንዘብ ችለናል። እንደምንመለከተው ሻጭ የተባሉት ሰዎች የሚች ወንድም እና እህት ከመሆናቸው ባለፈ በውርስ ሃብቱ ላይ ክፍፍል ስለመደረጉም ሆነ ቤቱ የውርስ ሃብት መሆኑ ቀርቶ ወደ ሻጮቹ ስለመዛወሩ አመልካች አላረጋገጠም። ውሉን ያደረገው በዚህ መልክ ጥርት ያለ እና ግልጽ የሆነ የባለቤትነት ማረጋገጫ መሠረት በማድረግ /በመያዝ/ አይደለም። የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት ውሉ ፈራሽ ነው ለማለት የቻለውም ቤቱ የወራሾች የጋራ ሃብት ነው በማለት ነው። በበኩላችንም እንደምናየው የሰበር ችሎቱ ከዚህ የተለየ መደምደሚያ ላይ መድረስ ነበረበት የምንልበት ምክንያት የለም።

ውርሱ ወይም የውርሱ ሃብት የውርሱ አከፋፈል እስኪፈጸም ድረስ በወራሾቹ መካከል ሳይነጣጠል እንደሚቆይ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1060/1/ ተደንግጎአል። የጋራ ወራሾች የሆኑ ሰዎች ባልተከፋፈሉት የውርስ ንብረቶች ላይ ያላቸው መብትም በፍትሁብሔር ሕጉ በአንቀጽ 8 ስለጋራ ባለሃብትነት፣ በአላባ ስለመጠቀም እና ስለሌሎች ግዙፍ መብቶች በማመላከት በተቀመጡት ድንጋጌዎች መሠረት እንደሚወሰን በዚህ ቁጥር 1060/2/ ተመልክቶአል። በዚህ አግባብ የወራሾቹ ሁሉ የጋራ ሃብት የሆነውን ንብረት ለመሸጥ፣ ለማስተላለፍ፣ ወይም

በዋስትና ለማስያዝ ወይም የተመደበበትን አገልግሎት ለመለወጥ የጋራ ባለንብረቶቹ ሁሉ ስምምነት አስፈላጊ እንደሆነ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1262 ተደንግጎአል። በያዘነው ጉዳይ እንደምናየው አመልካች የቤት ሽያጭ ውሉን የተፈራረመው የጋራ ባለሃብት የሆኑትን ሰዎች ሁሉ ስምምነት ሳያገኝ ነው። ውሉ እንዲፈርስ ጥያቄ ያቀረቡት ስምምነታቸውን ያልሰጡት ሌሎች የጋራ ባለሃብቶች በመሆናቸው ውሉ እንዲፈርስ በመወሰኑ ሕጉ በአግባቡ ተተርጉሞአል ነው ማለት የሚቻለው ። በመሆኑም አቤቱታው የቀረበበት ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ነው የምንልበት አግባብ የለም። በዚህ መሠረትም ተከታዩን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በመ.ቁ 91762 ጥቅምት 15 ቀን 2003 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ 348/1/ መሠረት ፀንቶአል።
2. የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተቀባይነት የለውም ብለናል።
3. የግራ ቀኝ ወገኖች ወጪና ኪሳራቸውን ይቻቻሉ።
መዝገቡ ተዘግቶአል ይመለስ።

የማይነበብ አምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሃ/ዲ